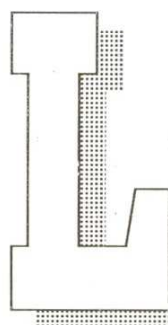


# Llibres de l'antiga Farmàcia de l'Hospital. de Sta. Caterina

MARTA JOU  
*Llicenciada en farmàcia*



'antiga farmàcia de l'Hospital de Santa Caterina, és de tipus monacal del segle XVII, i és una de les més interessants del nostre país. El seu valor històric-artístic és indubtable, en especial si es té en compte que ha conservat tot el seu patrimoni, cosa difícil en la majoria de farmàcies que per circumstàncies diverses han perdut llurs estimables col·leccions.

S'ha fet un estudi i investigació del fons bibliogràfic de l'antiga farmàcia i s'han trobat 111 obres de les quals 8 són manuscrits, 57 són impreses en els segles XVIII i XIX, la majoria d'aquestes 57 obres van ser impreses durant el segle XIX; el que demostra l'augment d'impressions d'obres científiques en aquella època.

Cal destacar el cas de la "PHARMACOPOLIA COLLEGII REGALIS HIDICORUM LONDINENSIS" que en el setmanari d'Història de la Farmàcia de la Facultat de Farmàcia de Barcelona, tenen l'edició de l'any 1784, mentre que en la farmàcia de l'Hospital s'ha trobat l'edició de 1763.

Estudiant alguns d'aquests llibres es pot anar veient la història d'aquesta antiga Farmàcia, l'any 1775 va ser un any important per la farmàcia gironina, doncs a la tipografia de "Narcisii Oliva" i "Petri Morera" de la Ciutat, és va editar "TYROCINIUM PHARMACEUTICUM THEORICO-PRACTICUM GALENOCHYMICUM, REFORMATUM CATOLICAE MAJESTATICUS ARCHIATRO ILUSTRISSIMONUNCUPATUM, Joanes de Loeches; madrileny d'origen. Seria difícil imaginar que en aquella època la Farmàcia de l'Hospital de Girona, centre assistencial que havia estat construït per iniciativa episcopal i mereixia diversos ajuts econòmics entre els que predominaven els de procedència eclesiàstica no tingués la publicació del "MAJESTATICUS ARCHIATRO..."

Hi ha també varis formularis manuscrits. Les unitats de mesures utilitzades són amb dactes, escrups i altres i això els situa entre el s. XVIII i el s. XIX. Totes les fórmules són escrites per la mateixa mà, però n'hi ha algunes que porten al darrere el nom d'un doctor, entre parentesi, per indicar qui en va ser l'autor o el primer preparador. Entre els doctors relacionats, el que té més fórmules és el Dr. Josep Porcallá, que era el metge agregat n.º 1 de l'Hospital de Sta. Caterina. També hi ha altres doctors com el Dr. Cortada, el Dr. Escarrà, que va col·laborar amb el Dr. Porcallá, el



Recent acabada la Guerra Civil, es practicaven setmanalment en aquest laboratori de 40 a 50 reaccions Wassermann, pel diagnòstic de la sífilis de les quals resultaven positives un 60%.

Comentar tots els llibres interessants d'aquesta col·lecció seria interminable, per això s'han escollit dos d'ells que ja donarem detall del seu valor científic.

(\*) "INSTITUTIONES  
CHEMIAE....PRAELECTIO  
NIBUS ACADEMICIS  
ADLCOMMODATAE" de  
Reinvoldi Spielman, datat el  
1766 i és un dels més antics  
que s'han trobat a la Farmàcia,  
està escrit en llatí antic. Té una  
taula d'afinitats entre els com-  
postos plena de simbologia  
química quasi geroglífica, que  
actualment recorda més els sig-  
nes astrològics que els químics,  
un exemple és: ☉, ☿, ♀, ♀, ♂  
♄, ♄, ♂, ♀, △, △, ♄ or,  
argent, mercuri, coure, ferro,  
estany, plom, antimoni, aigua,  
foc, aire, terra.

Spielman un antic químic que fuig de tot misteri i vol experiments demostratius, escriu la pròpia introducció del seu llibre.

*no pot prescindir-ne ni el metge ni cap home amant de la natura, que vol obtenir i perfeccionar la seva felicitat.*

*Creieu-me, no hi ha res que impedeixi el progrés del nostre Art com intentar enmascarar amb fal·làcies les seves llacunes. Us exhorto a que quan l'art falla, us esforceu a omplir els buits, consultant la Natura i descobrint-ne aquelles coses que ella ens manifesta. No deduiu massa precipitadament els corolaris dels experiments, no assumiu allò que ens sembla cert, les coses que veieu amb claredat.*

*Aplaneu el camí regi que a través de les coses creades condueix al coneixement del Creador. Posem de manifest tot allò que el tresor de la Naturalesa posa al nostre ús. Fent això, ella mateixa mateixa ens recompensarà oberrimament i ens possibilitarà que poguem obtenir una utilitat i una vida tranquil·la per nosaltres i pels altres ciutadans".*

Un altre llibre molt interessant, que es creu que data de 1701, és el de Mynsicht Hadriani A. "THESOURI ET ARMAMENTARIUM.... MEDICO CHIMICI APPENDIX" és un tractat filosòfic-poètic sobre medicina i química, i és escrit en llatí medieval. En la introducció d'aquest "apèndix" hi ha una



petició feta pel propi Príncep de Saxonia a l'autor suggerint-li el començament del tractat assegurant-li l'interés i la importància que envoltarien la seva obra, diu així:

*"Em pregunto tantmateix, que esperes per a mostrar les grans medicacions i ensenyar les diferents sagrades interioritats.*

*Confeso ingenuament que totes les teves medecines respiren i expressen en mi els teus dots d'intel·ligència. Doncs has procurat emetre importants manifestacions d'ingeni amb gran esforç per part teva,*

*divina ocupació en aquest temps.*

*En aquests llibres dones a conèixer la forma d'atacar les malalties mortals.*

*Sovint en efecte intentes burlar les rígides parques: d'ací que La Cloto i la Lachesis recordaran el teu amor".*

L'última frase és totalment irònica, per tractar-se que la Cloto i la Lachesis són les dues parques és a dir, la mort.

Tot seguit comença un extens recull de remeis com poden ser:

(\*) Magisterium jovis

<Magisteri de Júpiter>

*Cendra d'estany pur, preparada al foc fort i destil·lada amb vinagre fort, s'extrau la sal, segons és l'art. Després s'ofega amb fum d'esprit de vidriol rectificat i s'instil·la aquest últim sobre l'extracció anterior, degudament filtrada.*

*Així tot seguit es tornarà blanc com la llet i precipitarà unes pòlvores blanques al fons del vas.*

*Endulcorar el destil·lat tantes vegades com calgui per tal de treure-hi tot el mal gust.*

*Finalment assecau les pòlvores i guardarles pel seu ús.*

### Virtuts, usos i dosi

Produeix efectes admirables en l'aberració uterina i d'altres símptomes histèrics. Aconseguit l'úter des d'ell condensa els vapors sobre les parts superiors i hi roman impedit l'aparició dels gravíssims símptomes acostumats.

**Dosi:** g iiii + uj en vehicles apropiats.

\* OLIVM FORNICARUM  
(Oli de formigues)

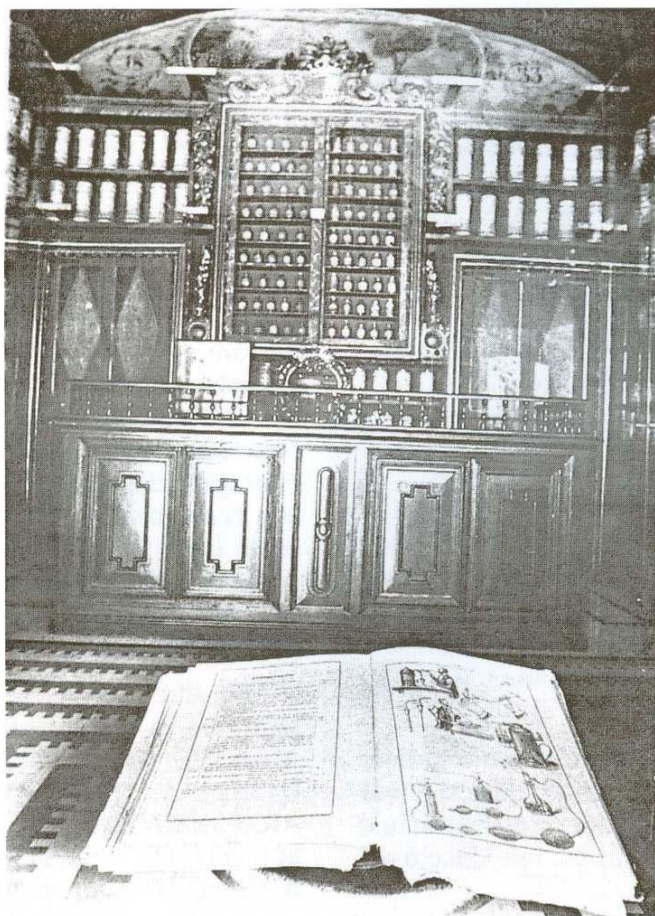
Fornicarum vivas.....

Serm. Erucae.....

Mescli's i matxaqui's fins que esdevingui quasi una pasta, colocar-ho en vidre i exposar-ho al deu diví fins a obtenir oli, el qual es separa per decantació i guardi's pel seu ús, juntament amb el balsam veneri.

### Virtuts usos i dosi

Si s'unta amb aquest oli la planta del peu i la regió del pubis i del perineo, excita admirablement els maldestres i els lliura d'aquest malefici.



Oficina de la farmàcia vella de l'Hospital de Sta. Caterina a Girona. Segle XVII